

بررسی رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان شهرستان اصلاندوز

نجف اسدزاده هیر^۱، بهناز مهاجران^۲، علیرضا قلعه‌ای^۳، افشین دیوبند^۴ و پریسا جوادی^۵

چکیده

این مطالعه با هدف بررسی رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان دوره متوسطه شهرستان اصلاندوز صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان دوره متوسطه شهرستان اصلاندوز در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ به تعداد ۷۰ نفر بودند که به روش کل شماری به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. برای گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ و عملکرد شغلی پاترسون استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t تک متغیره و تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش همزمان استفاده گردید و داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS۲۰ تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج به دست آمده نشان داد بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و مؤلفه‌های هوش معنوی قادرند میزان ۷۱/۲ درصد از عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی کنند؛ بنابراین می‌توان گفت که هوش معنوی نقش مهمی را در عملکرد شغلی معلمان بازی می‌کند.

واژه‌های کلیدی: هوش معنوی، عملکرد شغلی، معلمان دبیرستان، شهرستان اصلاندوز

۱. نویسنده رابط: دانشجوی دکترای مدیریت آموزش عالی، دانشگاه ارومیه
  ۲. دانشیار گروه مدیریت آموزشی و مدیریت آموزش عالی، دانشگاه ارومیه
  ۳. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه
  ۴. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه
- تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۲/۲۲
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۰۸/۲۳

مقدمه

واژه « هوش »^۱ به عنوان یک پیشوند معنی‌ساز منجر به خلق اصطلاحات جدید و به تبع آن زمینه‌سازی برای پژوهش‌های نوین شده است. از جمله این اصطلاحات نوین در زمینه روانشناسی و دین اصطلاح هوش معنوی^۲ است. سازه هوش معنوی یکی از مفاهیم جدید، جذاب و بحث برانگیزی است که در پرتو توجه محققان، به‌ویژه روان‌شناسان به حوزه دین و معنویت مطرح شده و توسعه پیدا کرده است (سهرابی، ۱۳۸۸). این مفهوم در روان‌شناسی برای اولین بار در سال ۱۹۹۶ توسط استیونز^۳ و بعد در سال ۱۹۹۹ توسط رابرت ایمونز^۴ مطرح شد (سهرابی و ناصری، ۱۳۸۹). سیسک و تورنس^۵ (۲۰۰۱) ریشه هوش معنوی را نوشته‌های باستان و عرفان شرق می‌دانند. این پیشینه نشان دهنده این است که موضوع معنویت، همیشه مورد توجه انسان بوده است و جزوه نیازهای درونی او به شمار می‌آید. با وجود داشتن این پیشینه غنی برخی از نویسندگان هنوز بر این باورند که مفهوم هوش معنوی نسبتاً جدید است (بن سعید، ماچوگک و گرین^۶، ۲۰۱۴). زوهار و مارشال^۷ هوش معنوی را به عنوان هوشی که به ما در دسترسی به معانی عمیق، ارزش‌ها، اهداف و بالاترین انگیزه‌ها کمک می‌نماید تعریف می‌کنند (هانفر، سیرج و ساری^۸، ۲۰۱۵). با توجه به این تعریف می‌توان گفت که هوش معنوی برای انسان به مثابه یک قطب نما عمل می‌کند (کر-دینسر^۹، ۲۰۰۷). همچنین توجه به مفاهیم معنا، ارزش‌ها، اهداف و انگیزه‌های بالا نشان می‌دهد که هوش معنوی برخلاف هوش هیجانی^{۱۰} که در پستانداران دیده می‌شود، فقط برای انسان مطرح است

-
1. intelligence
  2. spiritual intelligence
  3. Stivenz
  4. Emmons
  5. Sisk & Torrance
  6. Bensaid, Machouche & Grine
  7. Zohar & Marshal
  8. Hanefar, Siraj & Sa'ari
  9. Ker-Dincer
  10. emotional intelligence

ابراهیمی کوه بنانی، ۱۳۹۰). هوش معنوی نوعی هوش غایی است که مسائل معنایی و ارزشی را به ما نشان داده و مسائل مرتبط با آن را برای ما حل می‌کنند (رمضان زاده، یدالله‌پور، فاضلی کبریا، یمین فیروز و قلی‌نیت، ۱۳۹۳). مدلی که در این تحقیق مدنظر است مدل کینگ^۱ (۲۰۰۸) است. از نظر کینگ هوش معنوی دارای چهار مؤلفه (۱) تفکر وجودی، (۲) تولید معنای شخصی، (۳) آگاهی متعالی، (۴) گسترش خود آگاهی است. هوش معنوی یک اکثیر حیات بخشی که انسان را از این اندیشه اگزیستانسیالیستی^۲ که جهان پوچ و بی‌معنا است می‌رهاند. و شور و شوقی برای تلاش و کوشش روز افزون به انسان می‌بخشد. این متغیر معنویت به یک ایده بالقوه انقلابی^۳ تبدیل شده است (بوتس^۴، ۱۹۹۹). از نظر جورج، مهم‌ترین کاربردهای هوش معنوی در محیط کار عبارت‌اند از: (۱) ایجاد آرامش خاطر، به گونه‌ای که اثربخشی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ (۲) ایجاد تفاهم بین افراد؛ (۳) مدیریت کردن تغییرات و از میان برداشتن موانع راه (ساغروانی، ۱۳۸۹). عملکرد انسان نتیجه و بازتاب خصوصیات، روحیات و طرز تلقی او از جهان، یعنی طبیعت و ماورای آن است (ابطحی، ۱۳۹۲). بنابراین لازم است که سازمان‌ها علی‌الخصوص نظام آموزشی به این متغیر کلیدی (هوش معنوی) در بهبود عملکرد شغلی کارکنان خود توجه کنند. اما نباید فراموش کنیم که عملکرد شغلی یک ساختار پیچیده و چند وجهی است (اونکوب و لایگبا^۵، ۲۰۱۱)؛ که از متغیرهای زیادی تأثیر می‌پذیرد که هوش معنوی نیز فقط یکی از متغیرهای تأثیرگذار است.

در ارتباط با رابطه بین هوش معنوی و عملکرد شغلی معلمان دوره متوسطه پژوهشی که به طور مستقیم این دو مؤلفه را با هم سنجیده باشد تا جایی که محققان بررسی کردند یافت نشد، اما سایر پژوهشگران در ارتباط با این دو متغیر در حوزه‌های مختلف پژوهش‌هایی را به عمل آورده‌اند، آنچه ذکر می‌شود پژوهش‌هایی است که در ارتباط با این دو مؤلفه توسط پژوهشگران دیگر انجام شده

1. King
2. existentialist
3. idea of revolutionary potential
4. Butts
5. Onukwube, & Iyagba

است، طالب زاده نوبریان، موسوی و شمس‌مورکانی (۱۳۹۰) در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش معنوی با رفتار شهروندی سازمانی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و اینکه مؤلفه‌های هوش معنوی (تفکرانتقادی وجودی، آگاهی متعالی، معناسازی شخصی و گسترش خودآگاهی) می‌توانند مؤلفه نوع دوستی و وظیفه‌شناسی معلمان را تبیین و مؤلفه‌های تفکرانتقادی وجودی، آگاهی متعالی، معناسازی شخصی می‌توانند مؤلفه احترام و رفتار شهروندی سازمانی کلی معلمان را پیش بینی کنند. مؤلفه‌های پیش‌بین معناسازی شخصی و آگاهی متعالی، مؤلفه بردباری و مؤلفه‌های پیش‌بین گسترش خودآگاهی و تفکرانتقادی وجودی می‌توانند آداب اجتماعی معلمان را تبیین نمایند. اوسمان گانی، جانابده و یوسف^۱ (۲۰۱۳) در پژوهشی نشان دادند که مذهب و معنویت رابطه مثبت و معناداری با عملکرد کارکنان دارد، شرایط معنوی بهتر عملکرد را بهبود می‌بخشد و کارکردهای مذهب به عنوان یک متغیر تعدیل‌کننده بر عملکرد شغلی کارکنان تأثیر می‌گذارد. شمس‌الدین و عبدالرحمان (۲۰۱۴) نیز در پژوهشی نشان دادند که بین هوش هیجانی و عملکرد شغلی کارکنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ونگک، رابتال و چوی^۲ (۲۰۱۴) در پژوهشی که رابطه بین رضایت شغلی و عملکرد شغلی را در بین کارکنان یک نمایندگی مورد مطالعه قرار دادند دریافتند؛ که بین رضایت شغلی و عملکرد شغلی همبستگی وجود دارد و این دو متغیر با یکدیگر رابطه معناداری دارند. احمدی، بخشی‌زاده و بلوچی (۲۰۱۲) در پژوهش خود نشان دادند که بین سلامت روانی و عملکرد شغلی مدیران و کارکنان رابطه معناداری وجود دارد و هرگونه افزایشی در ابعاد سلامت روانی به همان نسبت باعث افزایش عملکرد شغلی مدیران و کارکنان می‌شود و براساس نتایج این مطالعه بین عملکرد شغلی و سلامت روان کارکنان با جنسیت کارکنان رابطه معناداری وجود ندارد. علامه، محمدی صدر و غفاری (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای نشان دادند که بین ابعاد کارآفرینی و ابعاد عملکرد شغلی رابطه معناداری وجود دارد؛ همچنین در این بین سخت‌کوشی و عملکرد شغلی رابطه معنادار قوی دیده شد و این متغیر به تنهایی قادر است که واریانس عملکرد

---

1. Osman Gani, Junaidah & Yusof

2. Wong, Rabeatul & Choi

شغلی را تبیین نماید. اهمیت و ضرورت تحقیق حاضر در آگاهی یافتن از وضعیت هوش معنوی معلمان شهرستان اصلاندوز و تأثیر این متغیر بر عملکرد شغلی معلمان در عرصه تعلیم تربیت است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان دوره متوسطه شهرستان اصلاندوز انجام شد.

روش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی است. جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش، کلیه معلمان دوره متوسطه شهرستان اصلاندوز در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ به تعداد ۷۰ نفر بود که به روش کل شماری به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. ابزار گردآوری داده‌ها عبارت‌اند از:

پرسشنامه خود گزارش‌دهی هوش معنوی کینگ (SISRI-24): این مقیاس دارای 24 گویه و شامل چهار مؤلفه تفکرانتقادی وجودی، معناسازی شخصی، آگاهی متعالی، گسترش خودآگاهی است. گویه‌های پرسشنامه هوش معنوی در طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملاً موافقم) تنظیم شده‌اند. این پرسشنامه شامل موارد تفکر انتقادی وجودی (سؤال‌های ۱-۷)، خلق معانی شخصی (سؤال‌های ۸-۱۲)، آگاهی متعالی (سؤال‌های ۱۳-۱۹)، گسترش خودآگاهی (سؤال‌های ۲۰-۲۴) است. کینگ (۲۰۰۸) در بررسی مقدماتی پرسشنامه هوش معنوی که بر روی ۶۱۹ نفر از دانشجویان دوره لیسانس (۴۸۸ زن و ۱۳۱ مرد) دانشگاه پترزبورگ انجام داد، آلفای کرونباخ به دست آمده را ۰/۹۵ و متوسط ارتباط درونی سؤالات را ۰/۳۶ گزارش کرد. اعتباریان، یزدانی و ابزاری (۱۳۹۳)، ضریب پایایی پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) را ۰/۹۴ گزارش کردند. اما در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد؛ که حاکی اعتبار بالای پرسشنامه برای سنجش هوش معنوی معلمان است.

پرسشنامه عملکرد شغلی پاترسون^۱ (JPQP): این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است، هر گویه از یک مقیاس ۴ درجه‌ای (همیشه، اغلب، گهگاهی، بندرت) تشکیل شده است. کامیابی گل و رؤیائی (۲۰۱۳)، در پژوهش خود آلفای کرونباخ پرسشنامه عملکرد شغلی پاترسون (۱۹۹۰) را ۰/۸۴ گزارش کردند. اصلان‌پور جوکندان، شهبازی و ملکی (۱۳۹۰) پایایی پرسشنامه را از طریق آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۷۹ گزارش کردند. همچنین آنها در پژوهش خود همبستگی نمرات این پرسشنامه را با یک سؤال محقق ساخته در زمینه عملکرد شغلی ۰/۶۱ گزارش کردند. در این پژوهش نیز پایایی این ابزار ۰/۸۲ به دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۰ انجام گردید و از آزمون‌های آماری پارامتریک t تک متغیره، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش همزمان برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شد.

نتایج

ابتدا به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد که سطح معناداری آن در همه توزیع‌ها بزرگ‌تر از $(P > ۰/۰۵)$ بود، به عبارت دیگر نمرات افراد در همه متغیرها از توزیع نرمال پیروی می‌کند.

به منظور بررسی وضعیت هوش معنوی معلمان شهرستان اصلاندوز از آزمون t تک متغیره استفاده شد (جدول ۱).

جدول ۱. نتایج آزمون t تک متغیره از وضعیت هوش معنوی معلمان

متغیر	Test Value = ۳						تفاوت با فاصله	
	t	df	P	M	MD	SD	اطمینان ۰/۰۹۵	
هوش معنوی	۱۴/۹۳	۶۴	۰/۰۰۱	۳/۹۰۰۹	۰/۹۰۰۸۶	۰/۴۸۶۴۵	۰/۷۸۰۳	۱/۰۲۱۴
							پایین	بالا

نتایج نشان می‌دهد که میانگین هوش معنوی معلمان شهرستان اصلاندوز برابر با $3/9009$ و میانگین مورد انتظار برابر با عدد ۳ است. مقدار آماره t برابر با $14/93$ و سطح معناداری برابر با $0/001$ به دست آمد ($p < 0/05$). با توجه به مقدار t ، می‌توان ادعا کرد که تفاوت معناداری بین میانگین تجربی و میانگین مورد انتظار وجود دارد. از طرفی چون میانگین تجربی از میانگین مورد انتظار بزرگ‌تر است؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که میزان هوش معنوی معلمان شهرستان اصلاندوز در سطح بالایی قرار دارد.

برای بررسی وضعیت عملکرد شغلی معلمان دبیرستانی شهرستان اصلاندوز نیز از آزمون t تک متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون t تک متغیره از وضعیت عملکرد شغلی معلمان

متغیر	Test Value = ۳						تفاوت با فاصله اطمینان ۰/۰۹۵	
	t	df	p	M	MD	SD	پایین	بالا
عملکرد شغلی	۱۳/۸۵	۶۴	۰/۰۰۱	۳/۸۷۰۸	۰/۸۲۰۹۵	۰/۵۵۸۴۴	۰/۶۹۳۴	۰/۹۸۹۶

نتایج تجزیه و تحلیل t تک متغیره نشان داد که میانگین وضعیت عملکرد شغلی معلمان شهرستان اصلاندوز برابر با $3/8708$ و میانگین مورد انتظار برابر با عدد ۳ است. مقدار آماره t برابر با $13/85$ دست آمد ($p < 0/05$). با توجه به مقدار t ، می‌توان ادعا کرد که تفاوت معناداری بین میانگین تجربی و میانگین مورد انتظار وجود دارد. از طرفی چون میانگین تجربی از میانگین مورد انتظار بزرگ‌تر است؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت عملکرد شغلی معلمان شهرستان اصلاندوز در سطح بالایی قرار دارد.

برای بررسی رابطه‌ی بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان از همبستگی پیرسون استفاده گردید که نتایج آن در جدول (۳) آورده شده است.

بررسی رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان شهرستان اصلاندوز

جدول ۳. همبستگی پیرسون بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان

متغیرهای پیش‌بین	متغیر ملاک (عملکرد شغلی معلمان)
تفکر انتقادی وجودی	**۰/۴۷۵
معناسازی شخصی	**۰/۶۱۲
آگاهی متعالی	**۰/۳۹۸
گسترش خودآگاهی	**۰/۵۸۲
هوش معنوی	**۰/۶۸۷

$$P^{**} < 0.01 \quad P^* < 0.05$$

جدول ۲ نشان می‌دهد که بین هوش معنوی ($r=0.687$; $P < 0.01$)، تفکر انتقادی وجودی ($r=0.475$; $P < 0.01$)، معناسازی شخصی ($r=0.612$; $P < 0.01$)، آگاهی متعالی ($r=0.398$)، گسترش خودآگاهی ($r=0.582$; $P < 0.01$) با نمره کلی عملکرد شغلی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ بنابراین با افزایش هوش معنوی و مؤلفه‌های آن، عملکرد شغلی معلمان بهبود خواهد یافت.

با هدف بررسی دقیق‌تر رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن و تعیین سهم هر کدام از این متغیرها در پیش‌بینی متغیر ملاک (عملکرد شغلی) از تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش همزمان استفاده گردید. نتیجه این تجزیه و تحلیل در جداول (۵ و ۶) آورده شده است.

جدول ۵. آزمون رگرسیون چند متغیره به روش همزمان

مدل	SS	df	MS	F	P
رگرسیون	۷/۸۲۹	۴	۱/۹۰۷	۲۶/۰۱	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۱۳/۱۳۰	۶۰	۰/۲۲		
کل	۱۹/۹۵۸	۶۴			

جدول ۶. مدل رگرسیون چند متغیره به روش همزمان

مدل	R	R ²	R سازگار شده
۱	۰/۸۶۵	۰/۷۱۲	۰/۶۸۵

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره به روش همزمان نشان داد که ضریب همبستگی چندگانه $0/865$ در سطح $a=0/05$ معنادار است. در این تحلیل مقدار مجموع مجذورات برابر با $7/829$ ، مجذور میانگین برابر با $1/907$ ، R سازگار شده برابر با $0/685$ محاسبه شده و مقدار F نیز معنادار است و این حاکی از این است که فرض خطی برقرار است. و ضریب تعیین (R^2) $0/712$ است و این نتیجه از یکسو بیانگر توانایی مدل انتخاب شده و از سوی دیگر ضریب تعیین بیانگر این مطلب است که $71/2$ درصد از عملکرد شغلی معلمان به وسیله مؤلفه‌های هوش معنوی (تفکر انتقادی وجودی، خلق معنای شخصی، آگاهی متعالی و گسترش خودآگاهی) قابل پیش بینی است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان دوره متوسطه شهرستان اصلاندوز بود.

در زمینه‌ی وضعیت هوش معنوی معلمان شهرستان اصلاندوز، نتایج نشان داد که هوش معنوی معلمان بالاتر از میانگین مورد انتظار است و می‌توان ادعا کرد که هوش معنوی معلمان در وضعیت مطلوبی است؛ همچنین وضعیت عملکرد شغلی معلمان شهرستان اصلاندوز در سطح بالایی قرار دارد. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که بین هوش معنوی و عملکرد شغلی معلمان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، افزایش و کاهش هوش معنوی همان تأثیر را بر عملکرد شغلی معلمان دارد. نتایج حاصل از پژوهش حاضر با یافته‌های سایر پژوهشگران چه در داخل و چه در خارج در پژوهش‌های مختلف همسویی و همخوانی دارد. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به موارد استناد کرد: ریگو، میگال و سلاچ^۱ (۲۰۰۷) دریافتند که درک کارکنان از معنویت محل کار می‌تواند واریانس تعهد و عملکرد فردی را پیش‌بینی کند. جورج، لارسن،

کیننگ و مک کولیج^۱ (۲۰۰۰). در پژوهش خود در یافتند که کارکنانی که نمره هوش معنوی بالاتری دارند در محیط کار خود عملکرد بهتری نشان می‌دهند.

از دیگر پژوهش‌های که تا حدودی همسو همخوان با پژوهش حاضر است می‌توان به پژوهش‌های کت، سینگر و سینگر^۲ (۲۰۱۴)، شارما^۳ (۲۰۱۳)، مقدم پورو کریمیان (۲۰۱۳)، بهمین آبادی و جعفری (۲۰۱۴)، شجاعیان و زمانی منفرد (۱۳۸۱)، حمید و دهقانی‌زاده (۱۳۹۱)، مهری و همکاران (۱۳۹۱)، طاهری لاری، قمری، طباطبایی و نکوئی (۱۳۹۳)، اردلان و همکاران (۱۳۹۳) که با پژوهش حاضر همسو و همخوان می‌باشند. در تبیین این نتیجه می‌توان بیان داشت که هوش معنوی از این نظر که خود آگاهی و انعطاف‌پذیری به فرد می‌دهد و دیدی کلی در مورد زندگی و تجارب و رویدادها برای فرد ایجاد می‌کند می‌تواند مسبب افزایش عملکرد فردی معلمان شود (به نقل از کرمی و شهبازی راد، ۱۳۹۲).

در زمینه‌ی رابطه مؤلفه‌های هوش معنوی با عملکرد شغلی معلمان، نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های هوش معنوی، تفکر انتقادی وجودی، معناسازی شخصی، آگاهی متعالی و گسترش خود آگاهی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج نشان داد که بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

در مورد اینکه آیا هوش معنوی و مؤلفه‌های آن قادر به پیش‌بینی عملکرد شغلی معلمان هستند یا خیر؟ نتیجه رگرسیون چند متغیره نشان داد که هوش معنوی و مؤلفه‌های آن قادر به پیش‌بینی میزان ۷۱/۲٪ از عملکرد شغلی معلمان است.

تعرض و نادیده انگاشتن و بی‌توجهی به هوش معنوی، تعرض به جوهره منابع انسانی سازمان است؛ این تعرض به اثربخشی و کارایی سازمان لطمه وارد می‌سازد.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مواجه بود؛ از جمله اینکه این پژوهش بر روی معلمان دوره

1. George, Larson, Koenig & McCullough

2. Cat, Cengiz & Cengiz

3. Sharma

متوسطه شهر اصلاندوز انجام شده است، لذا در تعمیم نتایج به سایر شهرستان‌ها باید احتیاط کرد. استفاده از مقیاس خود گزارشی از محدودیت دیگر این پژوهش است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که از روش‌های دیگر جمع‌آوری اطلاعات همچون مصاحبه و مشاهده استفاده شود تا اطلاعات کامل‌تر و دقیق‌تر بدست آید. همچنین استفاده از طرح توصیفی که امکان استنباط علی را فراهم نمی‌کند، از دیگر محدودیت‌های این پژوهش بود، از این رو پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های دیگر اثربخشی آموزش هوش معنوی بر عملکرد شغلی معلمان مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- ابراهیمی کوه بنانی، شهین. (۱۳۹۰). رابطه هوش هیجانی و هوش معنوی با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان تیزهوش دختر دبیرستانی شهر بیرجند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد قاینات.
- ابطحی، حسین. (۱۳۹۲). مدیریت منابع انسانی (از تئوری تا عمل). ویرایش سوم، تهران: انتشارات فوژان.
- اردلان، محمدرضا؛ سرجهانی، زهرا و سرجهانی، مجتبی. (۱۳۹۳). رابطه هوش معنوی با کیفیت زندگی کاری و بلوغ معلمان ابتدایی ناحیه ۲ شهر شیراز. فصلنامه رهیافتی‌نودر مدیریت آموزشی، ۵(۱۷)، ۸۱-۱۰۲.
- اصلاح‌پور جوکندان، محمد؛ شعبازی، رضا و ملکی، رضا. (۱۳۹۰). رابطه نیرومندی در کار با سلامت و عملکرد شغلی در کارکنان یک شرکت صنعتی اهواز. فصلنامه یافته‌های نو در روانشناسی، ۲۱، ۶۵-۷۳.
- اعتباریان، اکبر؛ یزدانی، مریم و ابزاری، مهدی. (۱۳۹۳). اثر تعدیلی تعهد سازمانی بر رابطه بین هوش معنوی و رفتار شهروندی. فصلنامه روانشناسی صنعتی/سازمانی، ۵(۱۸)، ۸۱-۹۱.
- چنس، پتی و چنس، ادوارد. (۱۹۹۵). مقدمه‌ای بر رهبری آموزشی و رفتار سازمانی. ترجمه محمد حسینی، میر محمد سید عباس زاده و مریم سامری (۱۳۹۰)، ارومیه: انتشارات دانشگاه ارومیه.
- حمید، نجمه و دهقانی زاده، زهرا. (۱۳۹۱). رابطه بین معنویت، تعهد سازمانی و سلامت عمومی با عملکرد شغلی در پرستاران بالینی. فصلنامه مدیریت پرستاری، ۲(۱)، ۲۰-۲۸.
- رمضان زاده، حسن؛ یدالله پور، محمد هادی؛ فاضلی کبریا، مهناز؛ یمین فیروز، موسی و قلی نیا آهنگر، همت. (۱۳۹۳). رابطه هوش معنوی با مثبت‌اندیشی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل. مجله دین و سلامت، ۲(۱)، ۴۲-۴۸.

- ساغروانی، سیما و غیور، مرتضی. (۱۳۸۸). معنویت خودشکوفایی و هوش معنوی در محیط کار. فصلنامه گروه مدیریت دانشگاه امام رضا (ع)، (۶)، ۲۹-۳۱.
- ساغروانی، سیما. (۱۳۸۹). بهره‌های هوش معنوی برای فرد و سازمان. مجله تدبیر، ۲۱(۲۱۵)، ۳۵-۳۹.
- سهرابی، فرامرز و ناصری، اسماعیل. (۱۳۸۹). بررسی مفهوم و مؤلفه‌های هوش معنوی و ساخت ابزاری برای سنجش آن. فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی، ۲(۴)، ۶۹-۷۷.
- سهرابی، فرامرز. (۱۳۸۸). هوش معنوی، هوش انسانی. فصلنامه روانشناسی نظامی، ۱(۱)، ۶۳-۶۶.
- شجاعیان، رضا و زمانی منفرد، افشین. (۱۳۸۱). ارتباط دعا با سلامت روانی و عملکرد شغلی کارکنان فنی صنایع مهمات سازی. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۸(۲)، ۳۳-۳۹.
- شریفی، اصغر و اسلامیه، فاطمه. (۱۳۹۳). تحلیل روابط بین هوش‌های فرهنگی و معنوی با هوش تجاری در مدیران واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی منطقه ۸. رهبری و مدیریت آموزشی، ۲۹، ۱۰۱-۱۲۰.
- طاهری لاری، مسعود؛ قمری، محمد رضا؛ طباطبایی، سید سعید و نکوئی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی رابطه هوش معنوی و فرسودگی شغلی کارکنان بیمارستان امام رضا (ع) مشهد. مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲۱(۵)، ۸۹۴-۹۰۲.
- کرمی، جهانگیر و شهبازی راد، افسانه. (۱۳۹۲). رابطه فراشناخت و هوش معنوی با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه. نامه آموزش عالی، ۶(۲۲)، ۱۲۹-۱۴۷.
- Abtahi, H. (2013). Human resource management (from theory to practice). Third Edition, Tehran: Foojan Publications. (Persian)
- Ahmadi, P., Bakhshizadeh, A., & Balouchi, H. (2012). Studying the impact of mental health on job performance of managers and staff. *Management Science Letters*, 2(5), 1579-1588.
- Allameh, S. M., Mohamadi Sadr, M., & Ghafari, M. (2012). Relationship between entrepreneurial dimensions and job performance (The case of university of Isfahan's employees). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(6), 460-468.
- Ardalan, M. R., Sarchahani, Z., & Sarchahani, M. (2014). The relationship of teachers' spiritual intelligence to quality of work life and maturity. *A New Approach to Educational Management*, 5(17), 81-102. (Persian)
- Aslanpour Jokandan, M., Shabazi, R. & Maleki, R. (2011). The relationship between healthy work and job performance in employees of an Ahvaz industrial company. *Quarterly New Findings in Psychology*, 21, 65-73. (Persian)
- Bahmanabadi, M. & Jafari, M. (2014). Emotional intelligence and job performance: Evidence from railroad industry. *Management Science Letters*, 4, 1693-1698.

- Bensaid, B., Machouche, S. B. T. & Grine, F. (2014). A Qur'anic framework for spiritual intelligence. *Religions*, 5, 179-198.
- Butts, D. (1999). Spirituality at work: an overview. *Journal of Organizational Change Management*, 12(4), 328-332.
- Cat, S., Cengiz, S. & Cengiz, E. (2014). The effect of spiritual intelligence on the dimension of burnout syndrome. *International Journal of Economics and Research*, 5(5), 36 – 44.
- Chance, P. & Chance, E. (1995). Introduction to educational leadership and organizational behavior. Translated by Mohammad Hassani, Mir Mohammad Seyed Abbaszadeh and Maryam Sameri (2011), Urmia: Urmia University Press. (Persian)
- Ebrahimi Kouh Banani, Sh. (2011). The relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence with life satisfaction in gifted high school girl students in Birjand. M.Sc. in Islamic Azad University, Qayat Branch. (Persian)
- Etebarian, A., Yazdani, M. & Shaabari, M. (2014). The moderating effect of organizational commitment on the relationship between spiritual intelligence and citizenship behavior. *Journal of Industrial / Organizational Psychology*, 5 (18), 81-91. (Persian)
- George, L., Larson, D., Koenig, H. & McCullough, M. (2000). Spirituality and health: What we know, what we need to know. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 19(1), 102-116.
- Hamid, N., & Dehghanizadeh, Z. (2012). The relationship between spirituality, organizational commitment and general health with job performance of clinical nurses. *Quarterly Journal of Nursing Management*, 2(1), 20-28. (Persian)
- Hanefar, S. B., Siraj, S., & Sa'ari, C. Z. (2015). The application of content analysis toward the development of spiritual intelligence model for human excellence (SIMHE). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 172, 603-610.
- Hassanzade, R., Yadollahpour, M. H., Fazeli Kebria, M., Yamin Feerouz, M., & Gholiniya Ahengar, H. (2014). The relationship between spiritual intelligence and positive thinking among students of Babol University of Medical Sciences (2012-2013). *Religion and Health*, 2(1), 42-48. (Persian)
- Hosseini, M., Elias, H., Krauss, S. E., & Aishah, S. (2010). A review study on spiritual intelligence, adolescence and spiritual intelligence, factors that may contribute to individual differences in spiritual intelligence, and the related theories. *International Journal of Psychological Studies*, 2(2), 429-438.
- Karami, J. & Shahbazi Rad, A. (2013). The relationship between metacognition and spiritual intelligence with academic performance of Razi university students in Kermanshah. *Higher Education Letters*, 6 (22), 129-147. (Persian)
- Ker-Dincer, M. (2007). Educator role as spiritually intelligent leaders in educational institutions. *Journal of Human Sciences*, 4(1), 1-22.
- King, D. B. (2008). Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model and measure [Dissertation]. Canada: Trent University.
- Moghaddampour, J. & Karimian, M. V. (2013). Study on impact of workplace spirituality on customer-oriented organizational citizenship behavior by considering the role of

- spiritual intelligence: A case study of an insurance company. *Management Science Letters*, 3, 1633–1648.
- Nasr Isfahani, A., & Nobakht, H. (2013). Impact of spiritual intelligence on the staff happiness (Case Study: Golpayegan Petrochemical Company). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3(7), 253-266.
- Onukwube, H. N., & Iyagba, R. (2011). Construction professionals job performance and characteristics: a Comparison of indigenous and expatriate construction companies in Nigeria. *Australasian Journal of Construction Economics and Building*, 11(2), 71-83.
- Osman Gani, A. M. ,Junaidah, H., & Yusof, I. (2013). Establishing linkages between religiosity and spirituality on employee performance. *Employee Relations*, 35(4): 360-376.
- Ramesh, A., & Vinit Dani. (2014). Embedding spirituality for professionals - A study using movies as pedagogy *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 133, 473 – 480
- Rego, A., Miguel, P. E. C., & Solange, S. (2007). Workplace spirituality, commitment, and self-reported individual performance: An empirical study. *Management Research*, 5(3), 163 – 183.
- Sagarouani, S. (2002). The benefits of spiritual intelligence for the individual and the organization. *Journal of Tadbir*, 21 (215), 35-39. (Persian)
- Saghrouani, S., & Ghayyur, M. (2011). Spirituality of self-actualization and spiritual intelligence in the workplace. *Journal of Management Department of Imam Reza University*, (6), 29-31. (Persian)
- Shamsuddin, N., & Abdul Rahman, R. (2014). The relationship between emotional intelligence and job performance of call centre agent. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 129, 75-81.
- Sharifi, A., & Islamiyah, F. (2014). Analyzing the relationship between cultural and spiritual intelligence with business intelligence in Islamic Azad University Branch Managers 8. *Journal of Educational Leadership and Management*, 29, 101-120. (Persian)
- Sharma, I. (2013). Emotional and spiritual intelligence as predictors of eco friendly behavior of undergraduate. *American Journal of Engineering Research (AJER)*, 2(10), 48-51.
- Shojaeian, R., & Zamani Monfared, A. (2002). The relationship between prayer and mental health and job performance of ammunition technical staff. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 8 (2), 33-39. (Persian)
- Sisk, D.A., & Torrance, E. P. (2001). *Spiritual intelligence: Developing higher consciousness*. Buffalo, NY. Creative Education Foundation.
- Sohrabi, F. (2011). Spiritual intelligence, human intelligence. *Journal of Military Psychology*, 1 (1), 63-66. (Persian)
- Sohrabi, F., & Naseri, I. (2012). Investigating the concept and components of spiritual intelligence and constructing a tool for measuring it. *Journal of Research in Psychological Health*, 2 (4), 69-77. (Persian)
- Taheri Lari, M., Ghamari, M. R., Tabatabaee, S. S., & Nekuie, M. (2014). Evaluation of the relationship between spiritual intelligence and job burnout in staff of Imam Reza

hospital in Mashhad. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 21(5), 894-902. (Persian)

Wong, Y., Rabeatul, H. A. R., & Choi, S. L. (2014). Employee job satisfaction and job performance: A case study in a Franchised retail Chain organization. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 8(17), 1875-1883.

The relationship between Spiritual intelligence and its Components with Job Performance: A case of Teachers of Aslanduz city

N. Asadzadeh¹, B. Mohajeran², A. Ghaleei², A.Divband³ & P. Javadi⁴

Abstract

The purpose of the current research is to investigate the relationship between spiritual intelligence and its components with high school teachers' job performance in Aslanduz city during the 2013-2014 academic year. This study is descriptive–correlational and its population includes high school teachers of Aslanduz city (N=70) who were selected through whole counting. The instruments included two questionnaires of Spiritual Intelligence and Patterson's job performance. The data were analyzed by parametric tests of Kolmogorov-Smirnov, Pearson correlation, one sample t-test and multiple regression through SPSS- 20. The results showed that there is a significant and positive relationship between spiritual intelligence and teachers' job performance. Also, analysis of the data revealed that spiritual intelligence could predict 71.2% of teachers' job performance variance. Therefore, we can conclude that spiritual intelligence has important role to play in teachers' job performance.

Keywords: Spiritual intelligence, Job performance, High school teachers, Aslanduz city

---

1 . **Corresponding author:** PhD Student in Higher Education Management, Urmia University (asadzadeh_hir@yahoo.com)

2 . Associate Professor, Department of Educational Management and Higher Education Management, Urmia University

3 . PhD Student in Educational Management, Urmia University

4 . Master of Educational Management, Urmia University